

Főtitkári jelentés az 1997. évről

CSÁSZÁR Géza

Tisztelt Ünnepi Közgyűlés!

A jelenlegihez hasonló ritka ünnepélyes alkalmak, gondolom, nem csupán a "hivatás" tudománytörténetét, de sokunkat készítenek történeti bűvárkodásra, különösen a kezdetek, a társulat létrehozatalára irányuló gondolat felmerülése és annak manifesztálódása között eltelt idő eseményeinek feltárása, a mozgató erők megértése érdekében. A főtitkárnak, tiszte szerint, ugyan nem feladata az ilyen típusú elmélyülés, de bízva tagtársaim megértésében, néhány mondat erejéig én is élni kívánok a jeles alkalom kínálta lehetőséggel.

Vajon alapító atyáink, a gondolatot az Orvosok és Természetvizsgálók 1847. évi soproni ülésén felvető ZIPSER András vagy a gondolatot hallatlan szívóssággal, elkötelezetten megvalósító KUBINYI testvérek, avagy az első titoknok KOVÁCS Gyula – az égető napi feladatok megfogalmazása idején – gondoltak-e arra, hogy századokat fog átívelni az a híd, amelynek alapkövét nem kevés nehézség árán, hosszas folyamat során lerakták. Nem tudok büszkeség érzése nélkül emlékezni erre a küzdelmes időszakra, mert számomra ez nem csupán a reformkor nemzeti érületének, a magára találásnak egyik megnyilvánulási formája, hanem annak is jelzése, hogy a kommunikáció terén felállított mesterséges korlátok ellenére eleink kitűnően éreztek rá az ígéretes jövőt megalapozó, korszerű megoldásra, – s a németekkel egyidőben, Európában harmadikként – létre hozták a napokban 150. évét megért szervezetünket, a Magyarhoni Földtani Társulatot. Különösen nagy elismeréssel kell adóznunk ZIPSER KERESZTÉLY Andrásnak, aki a gondolatát olyan érett formában vetette fel, hogy azok a társulat alapszabályában is gyakran szó szerinti fogalmazásban jelentek meg. Fájdalom, hogy e nagyszerű elme, anyagi gondjai miatt, nem lehetett tagja a társulatnak. Engedtessek meg továbbá, hogy a Sopronban elmondott beszédeből – a mának szóló üzenetként – két mondatföredéket is idézzek: "...a bányatermények és keresett ércek holléte bizonyos törvényeknek van alávetette, melyeknek kinyomozására és figyelembevételére a bányásznak különös gondot kell fordítani, ami múlhatatlanul feltételezi, hogy a természet-tudományokban nem lehet egészen járatlan s nem nélkülözhet bizonyos földisme-i tapasztalatokat, ha a használható ércek felkeresése körül sikeresen akar fáradozni." Továbbá: " ezért is természettudományok alapos tanulmányozása, ami eddig csak újságkívánás tárgya volt s inkább csak szenvedve volt, mintsem előmozdított, nagy eredményű felfedezésekre vezet, a mint-hogy a tudományok között kölcsönös viszony és kapcsolat létezik, az innét

származott lökések és hullámzások kihatnak más tudományokra – s a nemzeti gazdaságra is."

Úgy vélem, nem igényel magyarázatot, hogy már akkor felismerte és igen nagyra értékelte a tudomány szerepét a nyersanyagkutatás és a gazdaság egésze szempontjából, de ugyanakkor világosan látta az egyes tudományágak egymást erősítő szerepét is.

Az általános helyzet ismertetése

Ezen ünnepélyes szavak után a prózaibb napi helyzetről. Örömmel jelenthetem az Ünnepi Közgyűlésnek, hogy az ország lassú konszolidációs folyamatával összhangban a Magyarhoni Földtani Társulat életében is mutatkoznak a konszolidáció jelei. Ehhez nagy mértékben hozzá járult a bányatörvényt követő környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi és kamarai törvények megalkotása is. A gazdaság stabilizációja azonban egyelőre elsősorban a közszükségleti cikkek előállításában és még inkább a kereskedelmi hálózat rohamos felfutásában jut kifejezésre. Az ehhez szükséges nyersanyagok csak kis mértékben származnak hazai földből. Ez tükröződik abban a tényben is, hogy a társulat támogatói köréből a szénhidrogénen kívül hiányoznak a nyersanyag kitermelő vállalatok, nem lévén ebben a körben tőkeerős vállalkozások. Az elmúlt évi tevékenységünket lehetővé tevő támogatóink sorában első helyen kell említenem a MOL Rt-t, amelyhez az alábbiak sorakoztak fel: Coastal Oil and Gas Co., Geoinform Kft., Primagáz Rt., OMFB, és a Magyar Földtanért Alapítvány. Támogatásukat ez úton is köszönjük. Ehhez adódik még a költségvetésünk egy tizedét kitevő állami támogatás.

A stabilizáció jeleként értékelhető a parlament tavalyi döntése is. A 142/1997 sz. törvénye lehetőséget kínált a társadalmi szervezetek egy jelentős része számára, hogy az általuk vásárolt vagy 1989 óta használt ingatlan részekre benyújthassák tulajdonszerzési igényüket. Az elnökség alapos megfontolás után úgy döntött, hogy társulatunk beszélgetést kezdeményez a Fő utcai székházban lévő társegyesületekkel e kérdésben egy közös álláspont kialakítása céljából. Az esetenkénti egyedi igények megfogalmazódása mellett a kezelői joggal a MTESZ-hez tartozó teljes vagyon megigénylésének óhaját véltük felismerni a hozzászólásokból. Ennek alapján a Szövetségi Tanács rendkívüli ülésére az alábbi két határozati javaslatot terjesztettük be:

"A társadalmi szervezetek által használt állami tulajdonú ingatlanok jogi helyzetének rendezésével foglalkozó 1997. évi CXLII. sz. törvény alapján az ingatlanokat az MTESZ igényli vissza saját jogán, de tulajdonosként az ingatlanokat ténylegesen használó tag-egyesületeket jegyeztesse be

a/ az alapszabályban rögzített tulajdoni hányad arányában,

b/ a ténylegesen használó tag-egyesületek által elfoglalt területek arányában. A MTESZ hivatali szervezete által elfoglalt területek a Szövetség osztatlan közös tulajdonába kerülnek, ezeknek tulajdonosai is – az Alapszabályban meghatározott módon – a tag-egyesületek."

A Szövetségi Tanács február 12-ei ülésén, – a remélt kompromisszum előmozdítása érdekében – a b/ változatot visszavontuk. Sajnos, azonban többségi szavazattal, bár a vagyoni kérdések esetében előírt vagyonarányos szavazásnál megkívánt kétharmadot el nem érve, a MTESZ javaslat került elfogadásra. Ennek következtében – eredeti szándékunkkal ellentétben – ma nem tudom bejelenteni a tagságnak, hogy komoly esélyünk van arra, hogy a társulat által a Fő utcai székházban használt helyiségeket tulajdonosként is birtokba vehessük. Mindamellett ezúttal is meg szeretném erősíteni az elnökség azon álláspontját, hogy nem állt, és nem áll szándékában a MTESZ-ből kilépni, de el szeretne volna érni, hogy ezt az álláspontját tulajdonosként erősíthesse meg. Meggyőződésünk, hogy az önálló jogi személyiségű egyesületek szempontjából előnyösebb lett volna egy olyan típusú szövetségnek tagja lenni, amelyben a tagegyesületeket a legcsekélyebb mértékig sem a vagyoni kötődés motiválja. A jelenlegi állapot sok tekintetben a régi típusú szervezetekhez mutat hasonlóságot. Sajnos, nem szolgáltak kellő figyelmeztetésként a tagegyesületek számára az ingatlan ügyekben az utóbbi években napirenden lévő visszaélések. Minden esetre felkészülve, – a jogfenntartás lehetőségét biztosítandó, néhány tagegyesület társaságában – a Fő utcai helyiségekre benyújtottuk tulajdonszerzési igényünket arra az esetre, ha a MTESZ mégsem tudja megszerezni a jelenleg kezelői joggal hozzá rendelt vagyont egészét.

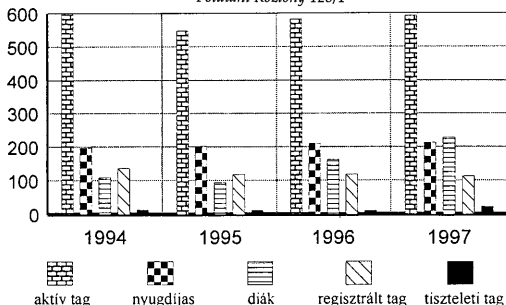
Az 1997. évi tisztújítás során, hosszú idő óta első alkalommal élt a társulat a levélzavazás lehetőségével, amely kísérlet egyértelműen sikeresnek bizonyult, miután a tagságnak 39,4%-a juttatta kifejezésre véleményét a társulat tisztségviselőit illetően, ami lényegesen több annál, mint amennyi a képviseleti elven történő szavazás esetében szokott volt lenni.

Az elmúlt évi közgyűlés módosította a társulat alapszabályát annak érdekében, hogy megteremtse a fogadókészséget tagjai adója 1%-ának átutalásához.

Nem csupán tetszetős külsőt nyert a Hírlevél, hanem MAROS Gyula titkár szerkesztésében, az alaposságáról is ismert ZIMMERMANN Katalin közreműködésével, tartalmilag is színesebbé vált. Mindamellett joggal várják el tagtársaink a Hírlevélnek időben történő kézbevétele, amihez viszont a szakosztályi és területi szervezeti titkárok hatékony és időben történő közreműködése is elengedhetetlen követelmény.

A taglétszám alakulása

A társulat taglétszáma (1. ábra) az elmúlt négy évben 972 (1995) és 1168 fő (1997) között ingadozott. Belföldi tiszteleti tagjaink száma az elmúlt évben 13 főre, a most lezajlott szavazás eredményét is figyelembe véve a korábbiak duplájára emelkedett (22 fő). Az aktív tagok számának változása megközelítette az 50 főt, miközben nyugdíjas tagjaink száma alig változott (197–213 fő). Hasonlóképpen kis mérvű az ingadozás a regisztrált tagok számát illetően. Legnagyobb mértékű a fluktuáció a diák tagtársaink esetében (93–228 fő). Az elmúlt évtizeden belül az elmúlt évben elért legnagyobb taglétszám is az ő kiugró

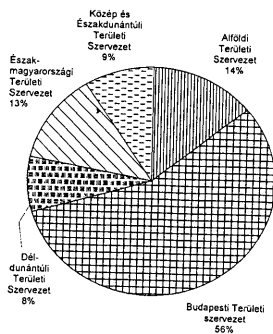

1. ábra. A Magyarhoni Földtani Társulat taglétszámának alakulása 1994–1997 között

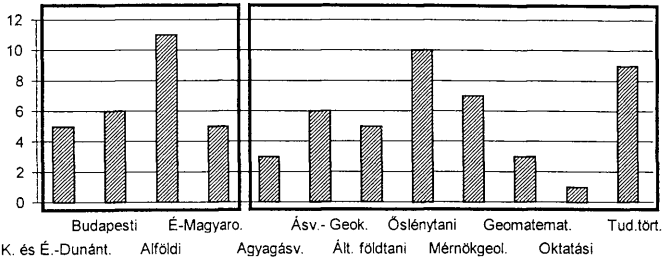
érdeklődésüknek köszönhető. Az évforduló alkalmából különösen örvedetes az ifjúsági taglétszám növekedése. Néhányunkban felmerült a gondolata az Ifjúsági Bizottság reaktiválásának is, ami, természetesen alapvetően ifjú tagjaink szándékán múlik.

A taglétszám területi szervezetenkénti megoszlásáról a 2. ábra nyújt áttekin-tést, amely szerint a társulat tagságának döntő hányada (664 fő) a Budapesti Területi Szervezetnél regisztráltta magát. Ez a szám még akkor is több mint kétszerese az utána következő legnagyobb létszámú (alföldi) területi szervezet-nek, ha a területhez még nem kötődő diák tagjaikat leszámítjuk. A nagy létszám azonban, mint azt a későbbiekben látni fogják közel sincs arányban az aktivitás mértékével.

A tudományos szakosztályaink tagsági helyzete a területi szervezetekéhez hasonló képet mutat (3. ábra). Kiugró taglétszámmal (509 fő) ezen belül az Ál-talános Földtani Szakosztály büszkélkedhet, míg viszonylag kevesen (40 fő)

2. ábra. A Magyarhoni Földtani Társulat taglétszámának területi szervezetenkénti megoszlása 1997-ben

3. ábra. A területi szervezetek és tudományos szakosztályok rendezvényeinek száma 1997-ben

éreznek elkötelezettséget a társulat misszió jellegű oktatási és közművelődési feladatainak ellátásáért, szakmánk széleskörű népszerűsítéséért.

Az optimizmusra okot adó létszám alakulás mellett szomorú kötelességem megemlékezni azon volt tagtársainkról, akik nem érthették meg e jeles évfordulót. Az első helyen kell megemlékeznünk MEZŐSI József tiszteleti tagunkról, a szegedi József Attila Tudományegyetem nyugállományú egyetemi tanáráról, aki 1997. augusztus 18-án, 83 éves korában hunyt el. Halálával a klasszikus ásványtan és kőzettan utolsó neves hazai képviselőinek egyike távozott.

MEZŐSI József 1914. június 18-án született Sátoraljaújhelyen. 1937-ben természetrajz-földrajz szakos középiskolai tanári oklevelet szerzett a szegedi egyetemen. Érdeklődését a magmás kőzetek tudománya kötötte le. Emberöltöt tölött el ugyanazon az egyetemi tanszéken, ahonnan elindult; a kezdeti években díjazás nélküli gyakornok, majd tanársegéd lett. Kutatási témájául a Mátra hegység kőzettani viszonyainak tanulmányozása szolgált, amelyből tudományos minősítéseit is szerezte.

A 40-es évek változásai idején megtartva kőzettani tudományos témáját érc-teleptani kutatásokban vett részt KOCH és GRASSELLY professzorokkal Észak-Erdélyben, nagymértékben hozzájárulva a tanszék ásványtani gyűjteményének teljessé tételéhez. Egyetemi doktorátusa után 1956-ban elnyerte a "föld- és ásványtani tudományok kandidátusa" fokozatot, amelyet docensi kinevezése követett, 1975-ben megszerezte a "földtudomány doktora" címet, majd egyetemi tanári előléptetést is.

Elévülhetetlen érdemeket szerzett a tanszék röntgen laboratóriumának országos híre emelésében. Tudományos eredményeit több tucat magyar- és idegen nyelvű szakcikkbën, tanulmányban tette közzé.

A Magyarhoni Földtani Társulatnak 1938 óta tagja, majd választmányi tagja, később elnökségi tagja, végezetül tiszteleti tagja volt. Meghatározó szerepet játszott a társulat Alföldi Szakosztályának létrehozásában és eredményes működtetésében.

Kollégái és hallgatói tiszteletét kivívott kitűnő pedagógusként élt és távozott. Emlékét kegyelettel őrizzük.

Az elmúlt évben távozott az élők sorából továbbá DEÁK István nyugalmazott főosztályvezető, a KFH volt főgeológusa, JENEY Árpádné JAMBRIK Rozália, a Miskolci Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára, MÉSZÁROS Mihály nyugalmazott KFH főgeológus, továbbá ez év elején RADNÓTI Egon tagtársunk, a NIMDOC főelőadója.

Pénzügyi helyzet

A társulat gazdasági helyzetéről a Gazdasági Bizottság ad elemző értékelést. Az alábbiakban csupán néhány megjegyzéssel kívánok élni. Az elmúlt évek során fokozatos átalakulás zajlott le társulatunk pénzforgalmában. A közvetlen és a MTESZ-en keresztül jövő állami támogatás szinte teljesen háttérbe szorult. A helyét alapvetően a jogi tagdíj vette át. A bevezetőben felsorolt támogatók nélkül nem csupán a társulat szerény, bár növekvő minőségű szolgáltatása nem lett volna biztosítható, de működőképességét sem őrizhette volna meg. Nem lebecsülendő ugyanakkor a jelentősége a tagoknak egyéni tagdíjként, valamint az adó 1%-aként megjelenő hozzájárulásainak, amely összességében meghaladta az állami támogatás mértékét. Az 1%-ok összesített volumene tekintetében a társulat maga mögé utasított létszámában lényegesen nagyobb erőt képviselő egyesületeket. Ez alapján, valamint a rendezvények látogatottsága alapján nem tűnik túlzásnak az a megállapítás, hogy a mai tagság is magáénak érzi a társulatot. A társulat 150 éves kora, és teljes tagságának kissé még mindig kedvezőtlen átlag életkora ellenére ez azt jelenti, hogy a szervezet fiatal, megújulni képes, és egyúttal garancia arra, hogy optimistán vágjunk neki a következő másfélszáz évnek. Ezt az alkalmat is szeretném megragadni arra, hogy köszönetet mondjak mindazoknak, akik a számos lehetőség közül társulatunkat jelölték meg 1%-aik kedvezményezettjeként. Az elmúlt évi eredmény alapján egyúttal arra a reményre is feljogosítva érezzük magunkat, hogy az ez évi befizetések sem maradnak el a tavalyi mögött.

Úgy vélem, valamennyiünk nevében mondhatom, őszinte örömünkre szolgált, hogy takarékos gazdálkodásunk következtében bevételeink lehetővé tették egy szerény mértékű támogatást a HUNGEO rendezvény külföldi résztvevőinek (összesen 164 e Ft) és néhány tagtársunknak a külföldi szakmai tárgyú rendezvényeken való részvételhez (KERTÉSZ P., O. KOVÁCS L., KOVÁCS G., CSOMA A. és KIRÁLY E.).

Rendezvények

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
K. és -É.-Dunánt.	3		1	1	5	3	?	21	159	31,8	7,6	1,46
Dél-Dunántúli												
Budapesti	4		1	1	6	1	?	9	104	17,3	11,6	0,16
Alföldi	4	6	1	1	11		?	84	485	44,0	5,8	2,99
É.-Magyarországi	3	1	1		5		?	13	135	27	10,4	0,91
Agyagásványtani	3				3	1	?	7	49	16,3	7	0,52
Ásványtan-Geok.	6				6	2	?	15	120	20	8	0,45
Általános Földtani	3			2	5	2	?	8	116	23,2	14,5	0,23
Óslénytani	9			1	10	2	3	21	158	15,8	6,2	0,60
Mérnökgeológiai	3	2	(1)	1	7	1	?	102	269	40,8	2,0	0,97
Geomatematikai	2	1			3		?	28	131	43,7	4,7	1,07
Oktatási	1				1		?	7	54	54	7,7	1,35
Tudománytörténeti	7	2			9	2	3	44	276	30,7	6,3	3,32

1. Előadóiülések száma, 2. Ankét (nagyrendezvény), 3. Klubnap, 4. Terepi rendezvény, 5. Rendezvény összesen, 6. Ebből két vagy több szervezettel közös, 7. Vezetőségi ülés, 8. Előadások száma, 9. Résztevők száma, 10. Résztevők/rendezvény, 11. Résztevők/előadások, 12. Résztevők/taglétszám (A táblázatban szereplő adatok a vonatkozó szervezetektől származnak)

Az elmúlt évi rendezvények adatairól a fenti táblázat nyújt áttekintést. Ezek sorában 8 rendezvényt minősítünk központiak. Ezek nagyobbik hányadát valamelyik területi szervezet vagy szakosztály is joggal tekinti sajátjának, illetve sajátjuknak, minthogy annak szervezésében és lebonyolításában aktívan közre működtek vagy a szervezés oroszlánrészét ők intézték. E rendezvények közös jellemzője, hogy részvételi költségeinek intézése majdnem kivétel nélkül központiag történt.

Az év első rendezvénye az Ifjú Szakemberek Ankétja volt április 17–18-án Tatán. A közös rendezvény szervezésének fő terhéért társegyesületünk, a Magyar Geofizikusok Egyesülete viselte. Az ankétnak 23 geológus résztvevője volt, közülük 7 fő részesült díjazásban a Magyarhoni Földtani Társulat, illetve a MÁFI révén.

Az első terepi rendezvényre, 31 fős részvétellel, a Közép- és Észak-Dunántúli és a Budapesti Területi Szervezet, valamint az Általános Földtan Szakosztály közreműködésével, illetve szervezésében a Gerecsében került sor május 9–10-én. A szűkebb szakértársadalomnak szóló rendezvény keretében a MÁFI földtani térképezésnek és az ELTE geológus hallgatóinak térképezési gyakorlata során szerzett legfrissebb ismereteknek a bemutatása történt meg. A szakosos kirándulással szemben a nap késő délutánján este 11 óráig elhúzódóan a nap során látottak és másnap megtekintendők ismertetése mellett a legújabbban kialakult rétegtani, üledéktani, üledékfejlődési és szerkezeti modellek kerültek bemutatásra és sokoldalú megvitatásra. A résztvevők a rendezvényt sikeresnek és módszerében követendőnek minősítették. Főszerző FODOR László volt.

Az előzővel szemben az Országos Partfal Konferencia (június 4–6) elsősorban a partfal állékonysággal küzdő önkormányzatokat, illetve tulajdonosokat szólította meg. A 97 fős részvételi szám is jelzi, hogy a kérdés élőbb, mint ahogy azt a szakemberek egy része is gondolta volna. Sajnálatos, hogy a rendezvényről leginkább a geológusok hiányoztak. A sikeres rendezvény főszervezője OSZVALD Tamás volt.

A Mérnökgeológiai és Környezetföldtani Szakosztály szolgáltatta a lobogót az észak-erdélyi tanulmányúthoz, amely azonban a szigorúan szakmai célok mellett a kulturális igények kielégítését is szolgálta. A 48 résztvevős kirándulás motorja VITÁLIS György volt.

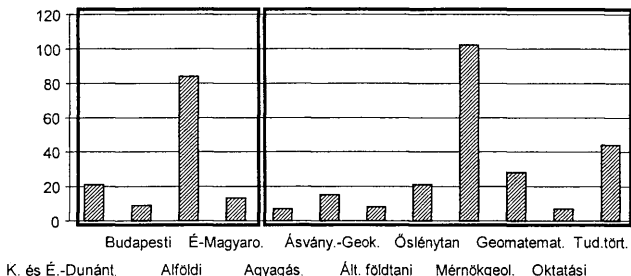
Az augusztus 10–20-a között lebonyolított Hydro-Petro-Geology and Hungary című rendezvénynek ugyan csak 28 résztvevője volt, de időtartama miatt komoly erőfeszítést igényelt mind a szakmai (RÉVÉSZ István), mind a technikai (ZIMMERMANN Katalin) szervezőktől. A főként külföldiekből álló résztvevők kitűnő áttekintést kaptak a címben jelzett kérdéskör hazai helyzetéről.

A magyar származású földtudományi szakemberek közös fórumát jelentő, elnökségi bizottságként működő HUNGEO Tudományos Oktatási Programja keretében került megrendezésre a GEO'97 augusztus 21–25. között.

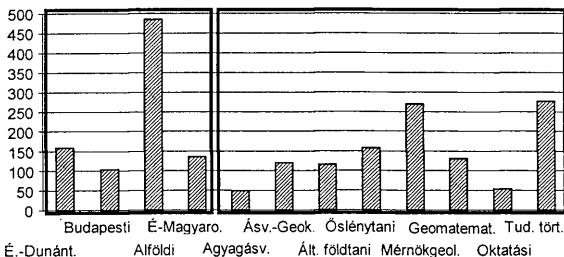
A geokörnyezet szerepe a területfejlesztéstől a településrendezésig címmel szeptember folyamán megrendezett konferencia alapvetően a Juhász Gyula Főiskola szervezésében valósult meg, amelyhez a MFT a szervezeti háttérrel és egyedileg aktív tagjait biztosította. A nagy létszámú, sikeres rendezvény a főszervező KASZAB Imrét dicséri.

Szeged kiemelkedő aktivitásának egyik bizonyítéka, hogy itt került lebonyolításra október 30–31-én a VI. Geomatematikai Anket 26 előadással, 71 fős részvétel mellett.

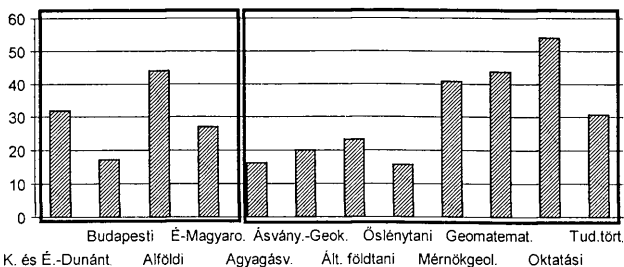
Az egyes területi szervezetek és szakosztályok aktivitásának áttekintését segítik elő a fenti táblázatban szereplő adatok felhasználásával szerkesztett diagrammok (3–8. ábra).

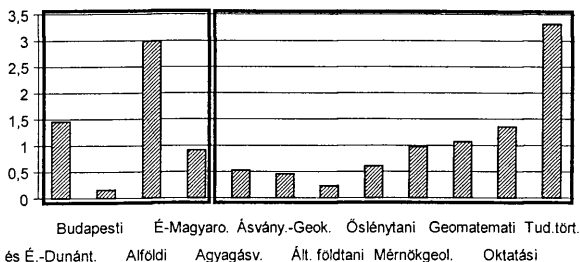
4. ábra. A területi szervezetek és tudományos szakosztályok rendezvényein elhangzott előadások száma 1997-ben

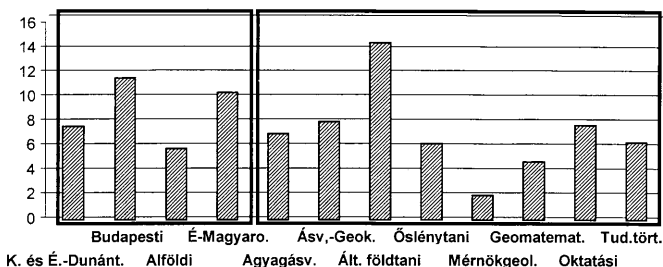
5. ábra. A területi szervezetek és tudományos szakosztályok rendezvényein résztvevők összesített létszáma 1997-ben

6. ábra. A területi szervezetek és tudományos szakosztályok egy rendezvényre eső résztvevőinek átlagos száma 1997-ben

7. ábra. A területi szervezetek és tudományos szakosztályok rendezvényein a regisztrált taglétszáma alapján vetített résztvevők száma (részvétel/ taglétszám) 1997-ben

8. ábra. A területi szervezetek és tudományos szakosztályok rendezvényein elhangzott előadásokra vetített átlagos résztvevői szám (résztvevők/előadások száma) 1997-ben

Területi szervezetek

Az **Alföldi Területi Szervezetnek** az elmúlt évben 11 rendezvénye volt: 3 előadóüléssel, 1 emléküléssel és kiemelkedően nagy számú ankétal, valamint a már tárgyalt "Hydro-Petro Geology and Hungary" című terepbejárással. Az ankétoknak megfelelően kiemelkedően magas az előadások száma (84), és ez a szervezet mozgósította a legnagyobb tömeget (485), miközben az egy rendezvényre eső résztvevő tekintetében is a legsikeresebb szervezetnek bizonyult. Rendezvényeik nagyobbik részét a legkülönbözőbb társszervezetek, intézmények és vállalatok (Geomatematikai Szakosztály, a Magyar Geofizikusok Egyesülete, OMBKE Alföldi Szervezete, a MOL Rt., annak Orosházi Bányászati Üzeme, a JATE és a KLTE földtudományi tanszékei, a GEOINFORM Kft., a SZAB és a DAB Földtudományi Szakbizottsága) bevonásával valósították meg.

Különösen kiemelkedő rendezvényei: MIHÁLTZ István Emlékülés, a Békési-Medence 40 éves Termelési Jubileuma – Szakmai Nap, Digitális Térképek a Földtudományban, VI. Geomatematikai Ankét, Kőolaj és Földgázbányászati Integráció 97.

A területi szervezet tapasztalata szerint a leglátogatottabbnak a két napos ankétok bizonyultak. Regisztrált taglétszámuknak háromszorosát tudták az év folyamán rendezvényeik látogatására bírni. Sikeres munkájuk elismeréseként értékeli a PAPP Sándornak adományozott társulati emlékgűrűt és ZENTAY Tibor Pro Geológia Applicata Emlékérmét. Kitűnő szponzori háttérüknek köszönhetően a társulat egyetlen szervezete, amelynek működtetéséhez nincs szükség a társulat anyagi támogatására.

Az új elnök: PAP Sándor, titkár: RÉVÉSZ István

A **Budapesti Területi Szervezet** 6 rendezvényt tartott az év folyamán, jobbra előadóülés formájában, 9 előadással. A viszonylag szerény aktivitás ellenére az egy előadásra eső hallgatói létszám tekintetében ugyanakkor a 2. legjobb eredménnyel (11,6) büszkélkedhetnek. A Budai-hegységi korai karibi típusú paleo-

karszt tárgyú előadás élénk vitát keltett. Kiemelést érdemel még a szekvencia-sztratigráfia elveivel és a kréta rétegsorok elemzésével foglalkozó előadóülés. A szervezet joggal tekinti sajátjának is a gerecsei rendhagyó terepbejárást és vitautulást.

Az elnökség az érdeklődés fokozását az előadásoknak klubdélután-szerű megrendezésével kívánja elérni, ahol a jól megválasztott téma bemutatására előadókat kíván felkérni. A területi szervezet filozófiáját élvezetes olvasmányként tárja a tagság elé VÖRÖS Attila elnök a Hírlevél legutóbbi (1998 március-áprilisi) számában. Ennek lényege, hogy nagy témaköröket átfogó "tudományos népszerűsítő" előadások megtartására kívánják felkérni az "illető tudós kollégát", hogy ennek révén módunk legyen "tanulni valamit egymástól".

Az új elnök: VÖRÖS Attila, titkár: BUDAI Tamás

Viszonylag sikeres évet tudhat maga mögött az **Észak-Magyarországi Területi Szervezet** is. Öt rendezvényük átlagos látogatottsága 27 fő. Ugyancsak magának mondható az egy előadásra jutó hallgatói létszám, amelynek összvolume közelíti a területi szervezet tagságának létszámát. A hagyománynak megfelelően és a terület egykori ipari súlyából következően az előadások döntő része az ipari tevékenységet megalapozó, segítő kutatási eredményekről adott számot. Ezen belül is külön kiemelést érdemel a "Recsk, a biztató jövő (?)" címmel megrendezett egész napos konferencia, amely a legtöbb érdeklődőt is vonzotta. Az előadóülések témái között szerepel még a lignitkutatás, a vízellátás és a rekultiváció is.

Az új elnök: EGERER Frigyes, titkár: KISS Péter

A **Közép- és Észak-Dunántúli Területi Szervezet** a tárgyév folyamán ugyancsak a társszervezetekkel, valamint hagyományosan a VEAB Földtani és Bányászati Munkabizottságával közösen valósította meg 5 rendezvényének többségét, melynek sorában kiemelkedően nagy számú érdeklődőt vonzott "A Káli-medence földtani és természetvédelmi értékei" néven meghirdetett előadóülés. A Balaton-felvidéki Nemzeti Park megalakulása jó alapot szolgáltatott egy további előadóülést szentelni a terület földtani értékeinek bemutatására. Ez évben is megtartották az 1996. évben a térségben végzett földtani tevékenységeket ismertető beszámoló ülést. Házigazdái voltak a Gerecse mezozoos kifejlődési típusai és szerkezetalakulása címen meghirdetett, fent már említett terepi rendezvénynek. Összességében a területi szervezet taglétszámának közel másfélszeresét tudta rendezvényeire mozgósítani. A szervezőknek továbbra is gondot okoz a Veszprémtől távol lakók aktivitásának megtartása, illetve felkeltése. Egyre égetőbbé válik a létszám kérdés, ezen belül az ifjúság szerepének növelése.

Az új elnök: KNEIFEL Ferenc, titkár: OLÁH Ibolya.

Tudományos szakosztályok

Az **Agyagásványtani Szakosztálynak** az év folyamán három előadói ülése volt, részben az Ásványtan-Geokémiai Szakosztállyal közösen, amelyeknek látogatottsága átlagosnak tekinthető. A szakosztály a vezetőségválasztást a társulat egészéhez hasonlóan levél útján oldotta meg.

Az új elnök: FÖLDVÁRI Mária, titkár: NAGYNÉ KISS Andrea

Az **Általános Földtani Szakosztály** három előadói ülést, és a társ-szervezetekkel közösen két terepi (gerecsei és budai-hegységi) rendezvényt szervezett meg, illetve rendezésében működött közre. Az előadói ülések látogatottsága ugyan itt is növekedést mutat a megelőző évhez képest, sőt, az egy előadásra vetített résztvevők tekintetében a legjobb eredményt mondhat magáénak a szakosztály, de a taglétszámahoz mérten mérsékelt előadásszám (8) és a tagok aktivitását jelző alacsony érték (0,23) további kiaknázásra váró lehetőségeket sejtet. A szakosztály vezetősége ezt az előadók felkutatásával és gerecseihez hasonló gyakoribb terepi rendezvényekkel kívánja elérni.

Az új elnök: KOVÁCS Sándor, titkár: FODOR László

Az **Ásványtan-Geokémiai Szakosztály** összesen 6 szakülést szervezett 15 előadással, 20 fős átlagos részvétel mellett, ami legalább 25%-kal meghaladja az előző évi átlagos hallgatói létszámot. Önálló előadói ülést szolgált a hazai uránkutatás és -bányageológia történetét, ásványtani, geokémiai és teleptani eredményeit ismertető előadások bemutatására. Az ércföldtani tárgyú előadások között külföldi előadó is szerephez jutott. A legnagyobb érdeklődést azonban itt is a társszakosztályokkal közös előadói ülések keltették. A magyar ásványtan XVIII. századi történetéről a Tudománytörténeti Szakosztállyal (30 fő), az ásványok analitikai elektronmikroszkópos vizsgálatának hazai lehetőségeiről az Agyagásványtani Szakosztállyal (24 fő) rendeztek előadói ülést.

A jobb kapcsolattartás érdekében a szakosztály vezetősége területi összeköttetést kért fel.

Az új elnök: VICZIÁN István, titkár: PAPP Gábor

A **Geomatematikai Szakosztály** a mindössze 2 előadói üléssel és 1 ankétjával, amelyeken összesen 28 előadás hangzott el, taglétszámát valamivel meghaladó létszámú hallgatóságot tudott mozgósítani. Ezzel az egy rendezvényre eső résztvevők létszáma tekintetében a szakosztályok sorában a legjobb eredményt mutathatja fel (43,7 fő).

Az új elnök: FÜST Antal, titkár: SOMOS László

A **Mérnökgeológia és Környezetföldtani Szakosztálynak** az év során 3 előadói ülést, 2 ankétot 1 klubdelutánt és egy erdélyi kirándulást sikerült megszerveznie. A gazdasági gondok, az átalakult és helyüket kereső vállalkozások időszakában rendezvényeik látogatottsága jelentősen visszaesett ugyan, de a szegedi Juhász Gyula Főiskola, név szerint KASZAB Imre szervező munkájának

köszönhetően a szakosztály összesített tevékenysége a legkedvezőbb minősítést érte el. A tekintélyes összesített részvételi számhoz (269 fő) az erdélyi kirándulás is nagy mértékben hozzá járult. Két kiemelésre érdemes sikeres előadólülésük a Szigetközben létesített monitoring rendszer eredményeit, illetve a talajtani és agrokémiai vizsgálati módszereknek a szikes talajok vizsgálatában játszott szerepét mutatta be. Ez utóbbi az MTA Talajtani Intézetével közös rendezvény volt. Az egy előadásra vetített részvételi szám ugyanakkor itt a legalacsonyabb (2).

Az új elnök: GRESCHIK Gyula, titkár: SCHAREK Péter

Csak a legnagyobb elismerés hangján lehet szólni az **Oktatási és Közművelődési Szakosztály** tevékenységéről, amely többévi bizottsági előkészítő munka után 1997. április 18-án nyerte el fenti elnevezését. Ekkor került sor alapszabályának elfogadására és a vezetőség megválasztására. A rendezvény során beszámolók hangzottak el a megelőző öt évben végzett oktatási és közművelődési tevékenység legfontosabb állomásairól:

- Elkészült a földtan közoktatási újra meghonosítását célzó ún. tantárgy-rehabilitációs program, amely alapján társulatunk akkreditált képviselői részt vettek a Nemzeti alaptanterv földtudományi ismeretanyagot összeállító szakmai előkészítő bizottságának munkájában. Munkájuk eredményeként a földtani ismeretek saját nevükön nevezve kerültek be a közoktatási tervezetbe.

- Tudományegyetemeink a jelenlegi lehetőségeknek megfelelően együttesen alakították ki a földtan tanári **B-szak** szakképzési terveit. Az Országos Akkreditációs Szakbizottság és a Pedagógiai Szakbizottság a tervezetet elfogadta és ezt a Magyar Felsőoktatás 1995. évi 10. számában nyilvánosságra is hozta. A Művelődési és Közoktatási Minisztérium (MKM) azonban a végső jóváhagyást nem adta meg, és **A szak** tervezet kidolgozására tett javaslatot. Ennek egyetemeink közötti egyeztetése folyamatban van.

- A szakosztály tagjai az ország számos helységében tartottak alaptantervi tájékoztatót, egyetemeinken tanár-továbbképzési kurzusokat.

- Kialakították az alap- és középszintű képzéshez felhasználható ásvány-, kőzet- és kövületgyűjtemények prototípusait. Eddig több mint 3000 iskolát láttak el gyűjteményes anyaggal.

- Kérelmükre a MKM társulatunkat a köz- és felsőoktatásban szakismereti és pedagógiai értelemben egyaránt érintett felelős társadalmi szervezetként ismerte el és jegyezte be. Ennek következtében társulatunk a jövőben tájékoztatót kap az oktatásügyi rendezvényekről, ezáltal bizonyos mérvű beleszólási lehetőséget kap az oktatásügyi reform lépéseinek alakításába.

- Több általános és középiskolában megkezdődött a geológia kísérleti oktatása. Különösen általános iskoláink tanúsítanak nagy fokú fogadóképiséget a tantárgy bevezetését illetően.

A szakosztály folyamatosan építi ki országos hálózatát, operatív területi szerveit.

A szakosztály áldozatos tevékenységének eredményeként elkészült, és forgalomba került a 6. (vagy 7.) osztályos geológia tankönyv, valamint kipróbálásra került a középiskolás tankönyv kísérleti példánya. Folyamatban van a tan-

könyvek hátterét biztosító tanári segédkönyv összeállítása. Lektorálás alatt áll a közel 1800 oldalnyi terjedelmű két kötetes Geológiai Kislexikon, társulatunk egyik jubileumi kiadványa, amely egyidejűleg elégti ki mind a szakmai, mind a felső- és közoktatási igényeket, továbbá a szakirányú ismeretterjesztést.

A fentiek alapján túlzás nélkül állíthatom, hogy az Oktatási és Közművelődési Szakosztály intézményi feladatok terhét viseli immáron több mint fél évtizede. Misszió jellegű munkájuk sikerének feltétele az a küldetésudat, amelyet a szakosztály vezetője, KOZÁK Miklós többi kollégájába is sikerrel plántált át. Fogadják valamennyien társulatunk legnagyobb elismerését és köszönetét.

Elnök: KOZÁK Miklós, titkár: PÜSPÖKI Zoltán.

A tudományos szakosztályok sorában a rendezvények számát tekintve (9 előadóiülés 21 előadással és 1 terepbejárás) a legnagyobb aktivitást az **Őslény-tani Szakosztály** mutatta fel 1997-ben. A taglétszámhoz mért fajlagos mutató szerint tagjainak nagyobbik hányadát tudta megmozgatni rendezvényeivel. Kiemelkedik rendezvényei sorából az MTA Paleontológiai Tudományos Bizottságával közös előadóiülésük, valamint a botanikai tárgyú előadóiülés.

Az új elnök: HABLY Lilla, titkár: DULAI Alfréd

A **Tudománytörténeti Szakosztály** sok mutató tekintetében is az egyik eredményesebb szakosztálya volt társulatunknak. Rendezvényeire összesítve taglétszámát több mint háromszorosan meghaladó létszámú hallgatóság volt kíváncsi, ami kiugróan magas érték. A 7 előadóiülés (egyikét az Ásványtan-Geokémiai Szakosztállyal közösen) mellett 2 egész napos anketot is szerveztek. Ez utóbbiak egyikét a Földtani Tudománytörténeti Nap keretében a MÁFI mongóliai és vietnámi expedíciójának, a másikat pedig az Alföldi Területi Szervezettel és az MTA Debreceni Akadémiai Bizottságának Meteorológiai Szakbizottságával közös szervezésben Robert Towson emlékének szentelték. Az előadások sorából a közelgő évforduló kapcsán a Magyarhoni Földtani Társulat harmadik 50 évének értékelésével foglalkozók érdemelnek külön is kiemelés.

Tiszteleti elnök: CSKY Gábor, az új elnök: DUDICH Endre, titkár: HÁLA József.

Állandó Bizottságok

Az **Alapszabály és Ügyrendi Bizottság** az elmúlt évi közgyűlés előtt megtette az alapszabály módosítására vonatkozó javaslatát, amelyet a közgyűlés jóvá is hagyott, hogy elhárítsa az akadályt tagjai 1%-os adóátutalása elől. A későbbiekben megvizsgálta az alapszabályt olyan szempontból is, hogy a közhasznú társasággá alakulásra vonatkozó esetleges társulati döntés esetén milyen változtatásra lesz szükség.

Elnöke: KNAUER József, tagjai: DEÁK János, JOCHÁNÉ EDELÉNYI Emőke, JÁMBOR Áron, KONRÁD Gyula, SÓKI Imre, TÓTH Álmos, TÓTHNÉ MAKK Ágnes, VÁGÓ Zoltán.

Az **Ellenőrző Bizottság** önálló beszámolójában számol be arról, hogy milyenek talála társulatunk működését. A bizottság az év folyamán a társulat módosított alapszabályához igazította saját ügyrendjét.

Elnöke ERDÉLYI Gáborné, tagjai: GALÁCZ András, FÖLDESSY János.

A **Fegyelmi és Etikai Bizottság** az elmúlt évben is munkanélküli maradt, miután panasszal senki sem fordult a bizottsághoz.

Elnöke: DUDICH Endre, tagjai: KECSKEMÉTI Tibor, NEMECZ Ernő

A **Földtani Közlöny Szerkesztőbizottsága** az elmúlt év folyamán ugyancsak megújult. Társulatunk elnöke, aki egyúttal a Földtani Közlöny felelős szerkesztője is, élve az alapszabályban rögzített jogával a főszerkesztői teendők ellátására CSÁSZÁR Gézárt kérte fel. A szerkesztőbizottság tagjai: ÁRKAI Péter, DUDICH Endre, FODOR László, GRESCHIK Gyula, KECSKEMÉTI Tibor, NÉMEDI VARGA Zoltán, MINDSZENTY Andrea és VÖRÖS Attila. A 127. évfolyamtól a technikai szerkesztői feladatokat PIROS Olga látja el, a tördelő szerkesztő KRIVÁNNÉ HORVÁTH Ágnes.

A szerkesztőbizottság egyik legfontosabb feladatának a Földtani Közlöny (FK) kiadásában mutatkozó tetemes elmaradás felszámolását tekintette. Az elmúlt időszakban jött ki a nyomdából a 125. évfolyam 3–4. füzeté, továbbá a 126. évfolyam 1. és 2–3. füzeté. A közeli napokban kerül nyomdába a két számnyi terjedelmű 4. füzet. Ezeknek a technikai szerkesztését Kaszap András végezte, akinek ez úton is szeretném kifejezni az elnökség és a tagtársak köszönetét. Korrektúrázása zajlik a 127. évfolyam 1–2. füzetének és ehhez a stádiumhoz közelít a 3–4. füzet is. A 150 éves évforduló őszi rendezvényeire a 128. évfolyam 1. számában közre kívánják adni az ez évi akadémiai előadóülés teljes anyagát, ami azt jelenti, hogy hosszú idő után első alkalommal van esélyünk arra, hogy az évfolyamnak megfelelő évben jelenjék meg a FK.

A kiadás terén mutatkozó tekintélyes elmaradásunknak okait az alábbiakban véltük felismerni:

- Túlságosan elnéző volt a szerkesztőbizottság a tisztelt szerzőkkel és lektorokkal szemben, akiknek jelentős része csak a sokadik sürgetésre ragadta kézbe a kéziratot. Nagy meglepetést okozott az a felismerés, hogy ez a megállapítás nagyobb mértékben vonatkozik a szerzőkre mint a lektorokra.

- A mai technikai adottságaihoz nehezen illeszthetők a nem számítógéppel készített kéziratok és az átszerkesztést igénylő különböző ábrák és táblázatok.

A lektorálási és szerkesztői feladatok felgyorsítása érdekében új útmutató került összeállításra a FK-ben publikálni szándékozó tagtársaink részére. Egyúttal megkísérlik kiszűrni a lassú vagy nagyon feledékeny lektorokat a folyamattól. A legtehetetlenebbnek azonban a szerzőkkel szemben bizonyultak. Természetesnek kell tekinteni, hogy a szerzők miatt késő cikkeket kritikus esetben később benyújtott, de gyorsan javított cikkek pótolják.

Konzisztensebbé és egyúttal az elismert folyóiratok rendszeréhez kívánják alakítani a folyóirat kolofon oldalát, valamint a hivatkozott irodalom jegyzékét és annak hivatkozási módját. Elhatározta továbbá a szerkesztőbizottság a ko-

rábban létezett állandó rovatok jelentős részének visszaállítását, és meghatározták a hírrovat tartalmi körét, ügyelve arra, hogy a FK a jövőben is megőrizze tudományos folyóirat jellegét.

A **Gazdasági Bizottság** önálló beszámolójában elemzi a társulat gazdálkodási rendjét. Ide vágó kiegészítő megjegyzéseimet a beszámoló bevezető része tartalmazza.

Elnöke: BREZSNYÁNSZKY Károly, tagjai: BAKSA Csaba, RÉVÉSZ István, ZIMMERMANN Katalin

A **Nemzetközi Kapcsolatok Bizottságának** 1997. évi tevékenységének súlyát a 150 éves évforduló alkalmából meghívandó külföldi földtani társulatok vezetői címjegyzékének összeállítása képezte

Hagyományosan jók a kapcsolataink a Lengyel Földtani Társulattal, amellyel rendszeresen kölcsönösen meghívjuk egymást társulataink közgyűléseire. Az elmúlt évben erre a sokasodó teendők miatt nem kerülhetett sor.

Megtörtént a kapcsolatfelvétel a Szlovén Földtani Társulattal.

Külföldi szakmai rendezvényeken való részvételt az alábbi támogatásokkal segítette elő a Magyarhoni Földtani Társulat:

Az év folyamán megtörtént társulatunk felvétele a European Federation of Geologists szervezetbe. Részvételi lehetőségünktől azt várjuk, hogy az Európai Unió tagjainak sorába történő felvételünk után elősegíti az alkalmazott-földtan területén dolgozó tagtársainknak az Európai Unión belüli munkavállalását.

Elnöke: HALMAI János, tagjai: CSONTOS László, LELKESNÉ FELVÁRI Gyöngyi, HAJDÚNÉ MOLNÁR Katalin, SZTANÓ Orsolya, SZÓNOKY Miklós.

Kérem a Tisztelt Ünnepi Közgyűlést, hogy a főtítkári jelentést elfogadni szíveskedjék.

Budapest, 1998. március 18.